

УДК 327.7; 321.8

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.58.42>

ВПЛИВ ІДЕНТИЧНОСТІ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ КОНФЛІКТУ В ПІВНІЧНІЙ ІРЛАНДІЇ

Маріанна Марусинець

*Науково-дослідний центр імені Тіводора Легоцькі
Закарпатського угорського інституту імені Ф. Ракоці ІІ
пл. Кошута, 6, 90200, м. Берегово, Україна*

У статті визначено роль ідентичності у розвитку та трансформації конфлікту в Північній Ірландії. Встановлено, що конфлікт в Північній Ірландії є яскравим прикладом етнополітичного конфлікту, спричинений суперечкою між центральною британською владою та місцевими республіканськими національними організаціями щодо статусу регіону. Північноірландський конфлікт був викликаний протистоянням між спільнотою протестантів, юніоністів і лоялістів (ПЮЛ), які боролися за те, щоб Північна Ірландія залишалася частиною Сполученого Королівства, і спільнотою католиків, націоналістів і республіканців (КНР), які прагнули, щоб Північна Ірландія стала частиною Республіки Ірландія. Головною силою, що протидіяла Великій Британії, була Ірландська республіканська армія (ІРА). Головним противником ІРА став протестантський орден Оранжистів і праворадикальні протестантські організації, що підтримували його.

Аргументовано, що, незважаючи на те, що минуло понад 25 років з моменту підписання Угоди Страсної п'ятниці 1998 р. в Північній Ірландії, питання, що пов'язані зі встановленням миру і примирення в регіоні, як і раніше, залишаються актуальними. Природа розбіжностей між спільнотою ПЮЛ і КНР, незважаючи на мирні угоди, криється в їхніх ідентичностях, що продовжує підтримувати міжконфесійний розкол. Північній Ірландії ще належить подолати спадщину ідентичностей, що конкурують і докласти зусиль для реалізації Угод Страсної п'ятниці 1998 р. і Сент-Ендрюської угоди 2007 р., спрямованих на побудову мирного і гармонійного суспільства.

Доведено, що ідентичність має важливе значення як у негативному, так і в позитивному аспектах. Для католиків було важливо усвідомлювати себе не тільки як ірландців, а й як не британців. Для протестантів же було важливо не бути ірландцями, але при цьому залишатися британцями. Ці ідентичності, що конкурують були взаємовиключними, що стало однією з причин, через яку дослідники часто-густо висловлювали скептицизм щодо можливості вирішення проблеми етнополітичних суперечностей у Північній Ірландії. Однак варто зазначити, що деякі громадяни Північної Ірландії в даний час вважають за краще ідентифікувати себе як «північноірландці».

Ключові слова: Північна Ірландія, ідентичність, етнос, нація, політика, північноірландський конфлікт, громада протестантів, юніоністів та лоялістів (ПЮЛ), громада католиків, націоналістів та республіканців (КНР), Угода Страсної п'ятниці 1998 р.

Актуальність теми дослідження зумовлена важливою роллю конфесійної, етнонаціональної та політичної ідентичності у розвитку та трансформації конфліктів. Конфлікт у Північній Ірландії є яскравим прикладом етнополітичного конфлікту, спричинений суперечкою між центральною британською владою та місцевими республіканськими національними організаціями щодо статусу регіону. Північноірландський конфлікт був викликаний протистоянням між спільнотою протестантів, юніоністів і лоялістів (ПЮЛ), які прагнули, щоб Північна Ірландія залишалася частиною Сполученого Королівства, і спільнотою католиків, націоналістів і республіканців (КНР), які боролися за те, щоб Північна Ірландія стала частиною Республіки Ірландія. Головною силою, що протидіяла Великій

Британії, була Ірландська республіканська армія (ІРА). Головним противником ІРА став протестантський орден Оранжистів і праворадикальні протестантські організації, що підтримували його.

У Північній Ірландії протягом тривалого часу існують розбіжності між протестантськими та католицькими громадами. Конфлікт розпочався наприкінці 1960-х рр., і низка чинників, серед яких протиріччя та зіткнення ідентичностей, сприяли ескалації насильства. У 1998 р. було підписано мирну угоду – Угоду Страсної п'ятниці, яка призвела до припинення вогню та виведення британських військ, а також надала жителям Північної Ірландії більше можливостей для самовизначення. Конфлікт часто описують як протистояння між протестантами та католиками, але це не повністю пояснює його причини. Північна Ірландія – це автономія, адміністративно-політична частина Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, розташована в північно-східній частині острова Ірландія. Північна Ірландія має спільний кордон із Республікою Ірландія і є суспільством із сильними релігійними традиціями.

Релігія та ідентичність є одними з ключових чинників конфлікту. Протестанти підтримують юніоністів та лоялістів, які виступають за єдність Північної Ірландії з іншою частиною Великої Британії, а католики підтримують націоналістів та республіканців, які борються за возз'єднання Північної Ірландії з Республікою Ірландія. В цілому, констатується, що ідеологічні відмінності та колоніальне минуле Великої Британії, ймовірно, є джерелом міжрелігійних проблем. У Північній Ірландії ця розділена національна ідентичність призвела до насильства між громадами ПЮЛ та КНР. Після поділу Ірландії у 1922 р. громада КНР відчувала себе зрадженою і поводитися зухвало, відмовляючись від участі в політичному житті і зосередилася на діяльності католицької церкви. Це було пов'язано з історією релігійних розбіжностей між Ірландією та Великою Британією.

Проблема Північної Ірландії пов'язана не тільки з питаннями ідентичності, а й з риторикою, заснованою на поділі суспільства на дві чітко визначені громади – ПЮЛ і КНР, які характеризуються конкуруючими конституційними устремліннями і політичною самоідентифікацією. З точки зору сучасних соціально-психологічних теорій, проблема ідентичностей у Північній Ірландії може бути розглянута через призму міжгрупових процесів, що сприяють посиленню поділу між групами та зміцненню згуртованості всередині них. У Північній Ірландії існує стійке уявлення про те, що суспільство чітко ділиться на дві групи – католиків і протестантів, залежно від їхніх релігійних та політичних поглядів. Однак питання про те, наскільки відмінності в політичних уподобаннях і національній ідентичності пов'язані з приналежністю до тієї чи іншої релігійної групи, є предметом вивчення в різних наукових дисциплінах – історії, політології, соціології, релігієзнавства та психології.

Відтак, проблема тривалого міжконфесійного та політичного конфлікту в Північній Ірландії, що тривав понад тридцять років, викликає інтерес у широкого кола дослідників. Незважаючи на те, що конфлікт було врегульовано підписанням мирної угоди – Угоди Страсної п'ятниці 1998 р., залишаються нерозв'язані питання, які проявляються у формі міжконфесійного протистояння, що значною мірою пов'язані з проблемами ідентичності. В українській політологічній думці питання, що пов'язані з проблемами ірландської ідентичності та використання символів у контексті цієї проблематики на сьогоднішній день недостатньо досліджені. Враховуючи це авторка спиралася перед усім на науковий доробок ірландських, британських, європейських та американських дослідників. Серед основних досліджень з цього напрямку виокремлюється науковий доробок таких науковців, як Фергюсон Н., МакКеон С., МакМанус К., Барб'єр С., Клейтон П., Дуглас Н., Нейгел Д.,

Нолан П., Мередіт Р., Керролл Р., О'Ніл Дж, Гаррі Д., Хейворд К., МакМанус К., Гаррі Д., О'Лірі Б., Поу Д., Тонге Д., Тіллі Ч., Флаєрті Е., МакОлі М., Мартін А., Кертіс Д., Сенехі Д., Явуз М., Бірн С., Дарбі Д., Руан Д., Тодд Д., Трю К., Кессіді К., Булл П. тощо.

З огляду на актуальність дослідницької проблематики та ступінь наукової розробленості теми дослідження головна мета статті полягає у всебічному аналізі ролі ідентичності у розвитку та трансформації конфлікту в Північній Ірландії.

Конфлікт у Північній Ірландії, який у народі називають «Смута», часто розглядають як релігійне протистояння. Однак у його основі лежать не тільки релігійні, а й політичні та національні протиріччя. Ці протиріччя розділяють тих, хто виступає за об'єднання Північної Ірландії з Республікою Ірландія, і тих, хто підтримує її збереження у складі Сполученого Королівства. Ці ідеології пов'язані з низкою соціальних ідентичностей, які представляють протестантські та католицькі громади [1].

В цілому, природа розбіжностей між спільнотами протестантів, юніоністів, лоялістів (ПЮЛ) і католиків, націоналістів, республіканців (КНР), які зберігаються, незважаючи на мирні угоди, криється в їхній ідентичності. Проблема ідентичностей, що конкурують і сьогодні продовжує відігравати відчутну роль у підтримці міжконфесійного розколу. Отже, можна констатувати, що Північній Ірландії належить розв'язати проблему, пов'язану із співіснуванням двох конфліктуючих спільнот, що мають різні ідентичності.

Протягом майже трьох десятиліть у Північній Ірландії існував конфлікт, в основі якого лежали протиріччя між представниками різних етнорелігійних груп. У 1998 р. в Белфасті було підписано Угоду Страсної п'ятниці, яка мала покласти край багаторічному протистоянню і встановити нові політичні домовленості. Згідно з цією угодою, влада в незалежній Асамблеї Північної Ірландії мала бути розділена між конкуруючими громадами ПЮЛ та КНР. Сьогодні необхідно докласти значних зусиль для реалізації положень Угод Страсної п'ятниці 1998 р., а також Сент-Ендрюської угоди 2007 р., метою яких є побудова мирного і гармонійного суспільства в Північній Ірландії.

За більш ніж чверть століття, що минули з моменту укладення Угоди Страсної п'ятниці, було досягнуто значного прогресу. Однак чимало проблем залишаються невирішеними. Більше того, зберігається високий рівень міжконфесійної напруженості в Північній Ірландії, що перешкоджає повному виконанню як Угоди Страсної п'ятниці 1998 р., так і наступної Сент-Ендрюської угоди 2007 р. Ці угоди були укладені між урядами Сполученого Королівства і Республіки Ірландія, а також політичними силами Північної Ірландії. У цьому контексті Сент-Ендрюська угода стала підсумком багатосторонніх переговорів, які відбулися в Сент-Ендрюсі, розташованому в шотландському графстві Файф, з 11 до 13 жовтня 2006 р. Основні положення угоди містили в собі повне визнання Поліцейської служби Північної Ірландії (англ. Police Service of Northern Ireland) з боку «Шинн Фейн», відновлення Асамблеї Північної Ірландії та зобов'язання Демократичної юніоністської партії (ДЮП) розділити владу з представниками ірландських республіканців у виконавчій владі Північної Ірландії [2].

В етнічних конфліктах, подібних до того, що стався в Північній Ірландії між протестантськими та католицькими громадами, буває непросто зрозуміти, на чому вони ґрунтуються і чому взагалі розгорілися. Період «Смути» в Північній Ірландії розпочався наприкінці 1960-х рр., хоча до цього часу вже точилися суперечки про контроль над регіоном. Існують різні точки зору на те, що призвело до загострення ситуації в регіоні. У посиленні політичного розколу могла зіграти роль сукупність чинників, включно з географічними, соціальними, етнічними та релігійними. Різні дослідники пропонують свої пояснення причин конфлікту. Серед них можна виокремити релігійне протистояння, конфлікт

ідентичностей, бандитські розбірки, націоналістичні сутички, земельні суперечки, а також бездумне насильство або, можливо, поєднання усіх цих чинників.

Угода Страсної п'ятниці 1998 р. була значною мірою успішною у здійсненні припинення вогню та часткового виведення британських збройних сил з Північної Ірландії. Підписання Угоди Страсної п'ятниці також призвело до перегляду конституційного устрою, надавши громадянам Північної Ірландії більше можливостей для самостійного визначення своєї політичної позиції. У певному сенсі, північноірландський етнополітичний конфлікт відрізняється від інших сучасних конфліктів, що супроводжувалися насильством. Це зумовлено тим, що Північна Ірландія є розвиненою країною з відносно стабільною сучасною інфраструктурою та урядом, що змушує дослідників замислитися над тим, у чому причина конфлікту і чому він узагалі став насильницьким. Не дивлячись на те, що конфлікт часто називають конфліктом між протестантами і католиками, що певною мірою так і є, це не може бути достатнім поясненням його генезису. Релігійні відмінності відіграли велику роль у цій суперечці, але не основну. Сектантське насильство в Північній Ірландії – міжгрупова боротьба за владу, в якій відіграють роль як релігійні, так і політичні чинники, є скоріше конфліктом, пов'язаним із територіальним контролем і зіткненням національних ідеологічних ідентичностей [3].

Північна Ірландія межує з материковою частиною Республіки Ірландія, але політично є провінцією Сполученого Королівства. Останніми роками її уряд отримав велику автономію щодо своєї території. Однак за останні сто років Північна Ірландія не раз стикалася з політичними проблемами. Унаслідок збройного заколоту, що стався у 1916 р. і був спрямований на повалення британського панування в Ірландії, північна частина острова була відокремлена від Республіки Ірландія і стала самостійною державою. Після цього тисячі католиків на півночі країни були вигнані зі своїх домівок і з роботи, що спричинило заворушення серед населення, яке проживало в цьому регіоні [4, с. 40].

Безумовно, релігія вплинула на розвиток конфлікту. Багато хто сприймає Північну Ірландію як суспільство, в якому релігійні розбіжності та розділення відіграють значну роль. Це можна спостерігати з давніх часів: однією з найважливіших історичних постатей в Ірландії був Святий Патрік, британський єпископ V ст., який «вигнав змії із країни трилисників». Ірландська культура часто відображала цей зв'язок між релігією і політикою. Не підлягає сумніву, що Ірландія значною мірою є релігійним суспільством. Проте, незважаючи на це, між представниками різних релігійних течій виникають суперечки. Хоча ці дискусії можна розглядати як прояв релігійних розбіжностей, це не означає, що вони є єдиною причиною роз'єднаності в суспільстві. Найімовірніше, вони лише демонструють наявні відмінності.

У політичному аспекті ситуація була досить очевидною: жителі Північної Ірландії, які сповідують протестантизм, зазвичай підтримували або «юніоністів», або «лоялістів», які виступали за збереження вірності та політичних зв'язків із Великою Британією. Католики ж у цьому регіоні, як правило, дотримуються послідовно «націоналістичних», або «республіканських», поглядів, які вважали за краще б об'єднатися з Ірландією і бути незалежними від британського правління. Це багато в чому пов'язано з ірландською національною ідентичністю та компонентами того, як громадяни Північної Ірландії ідентифікують себе з різними національними, етнічними або релігійними категоріями, а також з тим, яке значення ці міжгромадські відносини мають для політичного процесу [3].

У своїй праці британський дослідник П. Клейтон вказує на існування релігійного розколу, але він не є «причиною конфлікту і тим джерелом, з якого походять страхи протестантів» [4, с. 41]. П. Клейтон припускає, що ідеологічні відмінності та історична

спадщина Великої Британії як колоніальної імперії, ймовірно, стали причиною розколу між католиками і протестантами. Проте протестанти і католики об'єдналися в рухи, які дали змогу людям висловити свої різні погляди на питання про те, з якою державою Північна Ірландія має бути тісніше пов'язана – з Великою Британією чи Ірландією. П. Клейтон також ставить під сумнів поняття «протестантської самодостатності» і те, чи має воно відношення до того, чому юніоністи хочуть залишитися у складі Великої Британії [4, с. 42].

Таким чином, очевидно, що релігія пов'язана з ідентичністю. Британський дослідник проблем ідентичності Н. Дуглас визначає ідентичність як «цінності, переконання і прагнення», які «використовуються для ідентифікації себе з людьми, які мислять схожим чином», і будуються на «таких людських атрибутах, як мова, релігія, етнічна приналежність, національні почуття та інтерпретація минулого» [5, с. 152]. Коли людина усвідомлює свою приналежність до спільноти, вона починає ідентифікувати себе через призму цієї спільноти. У результаті виникає розуміння відмінностей від іншої спільноти, яка може мати конкуруючі або конфліктні переконання, цінності та прагнення. Це усвідомлення може «зміцнити самоідентичність людини, але також може призвести до недовіри, уникнення, відчуження та дистанціювання» від інших спільнот [5, с. 152].

Під час аналізу причин виникнення насильницьких конфліктів необхідно враховувати різні чинники, такі як географічні кордони, контроль над ресурсами, густота населення тощо. Однак не менш важливою є роль ідентичності на індивідуальному або національному рівні, яка може чинити значний вплив на поведінку та стосунки в групі. Загалом можна констатувати, що в одних спільнотах люди здатні зберігати свою самобутність і мирно співіснувати, навіть якщо їхні інтереси зіштовхуються, а в інших, як, наприклад, у Північній Ірландії, ці відмінності стають джерелом конфліктів і соціальних протиріч.

Відтак, ідея про відмінності між людьми чи групами не завжди є негативною, оскільки вона може бути зумовлена прагненням захистити себе чи оточуючих від можливих негативних наслідків. Однак у деяких випадках такі відмінності не повинні ставати причиною конфлікту. Наприклад, у США католики і протестанти мирно співіснують без будь-яких серйозних суперечностей.

У цьому контексті Н. Дуглас стверджує, що відмінності в ідентичності не такі вже й важливі, а причини насильницьких конфліктів «незмінно сягають корінням у глибини історичної конкуренції за контроль і володіння територією» [5, с. 153]. Більше того, мирна конкуренція між групами ймовірніша, коли «територія і національна ідентичність збігаються», але «на спірних територіях захист і безпека ідентичності зазвичай призводить до насильницького конфлікту» [5, с. 153]. У принципі, концепція націоналізму підтримує цю ідею консолідації навколо групи або спільноти, що контролює територію, і люди можуть формувати емоційні зв'язки зі своїм місцем або будинком, бажаючи захистити його. У цьому контексті П. Клейтон також підкреслює важливість культури для територіальної політики, стверджуючи, що часто-густо важко перебудувати географічні кордони, оскільки вони «мають бути підкріплені відповідним міфологічним апаратом» [4, с. 44].

Відповідно до соціологічних теорій, в умовах конфлікту, подібного до того, що стався в Північній Ірландії, соціальні групи стають більш відокремленими і дистанціюються одна від одної. Це сприяє формуванню і зміцненню стереотипів про іншу групу як таку, що становить загрозу інтересам і безпеці власної групи. Сприйняття іншої спільноти як ворога може зміцнити позитивний образ власної спільноти і стати основою для її консолідації. Однак це може призвести до «соціальної ізоляції та консерватизму» [5, с. 155]. У разі, якщо кордони визначені, а відносини між сусідами ускладнені, іноді важко змінити думку людей. Згідно з емпіричними дослідженнями, «переконання, цінності та устремління»

формуються в ранньому віці, і «після того, як вони закладені – соціально і психологічно – їх нелегко змінити» [5, с. 155].

У Північній Ірландії сформувалася особлива національна ідентичність, яка отримала підтримку як з боку обох громад – ПЮЛ та КНР. На переконання Н. Дугласа, розділення Ірландії на дві частини «залишило у націоналістів на північному сході Ірландії глибоке почуття зради і несправедливості» [5, с. 159]. Відчуваючи себе покинутими правлячими колами, націоналісти-республіканці почали поводитися зухвало. Багато хто з них виступав проти участі в політичних організаціях, відмовлявся від громадянства і зосереджував свою діяльність на католицькій церкві, яка була тісніше пов'язана з іншою частиною Ірландії, з якою вони прагнули об'єднатися [5, с. 160].

Це зіграло помітну роль в історії релігійних розбіжностей між Ірландією та Великою Британією. Розкол Англії з католицькою церквою у XVI ст. призвів до заборони цієї релігії, і домінуючою стала протестантська англіканська церква. Відмова Англії підкорятися папській владі стала серйозним конфліктом інтересів для інших територій, які вони прагнули колонізувати протягом наступних кількох сотень років [4, с. 47]. В Ірландії, яка була переважно католицькою країною, з невдоволенням сприйняли появу на своїй території англійських колоністів. У XIX ст. «протестантські народи» Ірландії стали більш згуртованими і лояльними у своїй політиці, виступаючи проти дій Ірландської церкви, яка була католицькою [4, с. 50].

Деякі дослідники не поділяють точку зору про те, що після 1800 р. Англія вживала активних дій щодо колонізації Ірландії. Однак британці все ж захоплювали землі, які належали протестантам, що викликало напруженість у відносинах із тими, хто підтримував ірландський уряд. З плином часу це призвело до формування у жителів Північної Ірландії певного менталітету. Католики, які проживали в Ірландії, стали виступати проти протестантів, які переселялися в країну і виступали проти ірландського уряду. Ставлення корінних жителів до своєї землі може варіюватися від прагнення зберегти її за будь-яку ціну до готовності використовувати будь-які методи, включно з екстремістськими, для звільнення від влади колонізаторів.

Дж. Нагель, британська дослідниця, що займається вивченням формування національної ідентичності, вважає, що це явище можна розглядати як приклад того, як зовнішні чинники впливають на формування етнічних кордонів, що визначають ідентичність і культуру суспільства. Це відбувається тому, що етнічна ідентичність «є результатом діалектичного процесу, що включає внутрішні та зовнішні процеси, а також самоідентифікацію індивіда та етнічні позначення сторонніх» [6, с. 154]. Дж. Нагель вважає, що вплив нових етнічних груп унаслідок імміграції може вплинути на демографічну ситуацію та бути пов'язаним з економічними або політичними чинниками. На думку Дж. Нагель, інколи це відбувається не усвідомлено, в рамках прагнення Великої Британії до створення колоніальної імперії, і часто призводить до посилення міжетнічної напруженості всередині цих груп. [6, с. 157].

Однак, незважаючи на політичні розбіжності, громади ПЮЛ та КНР прагнули добросусідства та мирних відносин на місцевому рівні. Дедалі частіше лунали заклики до пошуку нових рішень для мирного співіснування та відмови від поділу за етнічною ознакою. Це знижувало етнічну напруженість і робило компроміс більш можливим. Однак реформи в британському уряді 1972 р., зокрема скасування повноважень Асамблеї Північної Ірландії і встановлення прямого управління з Великої Британії, викликали у громади ПЮЛ почуття безпорадності та вразливості. Це, ймовірно, стало причиною деяких актів насильства, які сталися в майбутньому [5, с. 153].

Відтоді, на думку багатьох дослідників, мирний процес було вдосконалено. До нього було внесено зміни, які дали змогу знизити рівень насильства і зрештою призвели до підписання Угоди Страсної п'ятниці 1998 р., що значною мірою сприяла збереженню миру. Зміни у мирному процесі включали в себе «акомодаційну структурну основу» (англ. accommodationist structural framework), що давала змогу ухвалювати рішення на рівні місцевих органів влади та ставила під сумнів старі ідентичності «лоялістів і юніоністів» або «католик і протестантів» [5, с. 165]. Також було ухвалено закони про працевлаштування, що забороняють дискримінацію певних груп, включно з католиками в Північній Ірландії. Крім того, було відкрито більше інтегрованих шкіл, що дало змогу налагодити тіснішу соціальну взаємодію на різних рівнях між католиками та протестантами [5, с. 167].

Н. Дуглас стверджує, що кінцевим результатом стала поступова реструктуризація соціально-політичної свідомості громадян Північної Ірландії, в якій акти насильства стали фактичним методом досягнення політичних рішень. Важливо підкреслити, що ці нові місцеві об'єднання та соціальні зв'язки, поряд із частковим виведенням британських військ та переглядом Конституції, яка надала громадянам більше можливостей для самовизначення щодо повноважень уряду Північної Ірландії після підписання Угоди Страсної п'ятниці, мали здебільшого позитивний ефект. Це дало змогу зменшити полярність, і ця нова «зрілість центристських груп» проявилася «у їхній здатності дотримуватися та діяти відповідно до розмаїття аспектів ідентичності» [5, с. 169]. Це призвело до послаблення політики, спрямованої на збереження статус-кво, і до розбіжностей серед населення, що, своєю чергою, сприяло зниженню рівня насильства серед повстанських угруповань.

Конфлікт між представниками різних національних ідентичностей у Північній Ірландії – між юніоністами-лоялістами та націоналістами-республіканцями, став каталізатором напруженості в суспільстві та призвів до того, що цей конфлікт почали сприймати як релігійне протистояння між католиками та протестантами. У певному сенсі так воно і було, і релігійні відмінності справді відіграли певну роль. Однак справжні причини, ймовірно, були складнішими та багатограннішими. Беручи до уваги роль національної ідентичності й те, як вона формується, як індивідуально, так і в громадах, північноірландський конфлікт вірніше розглядати як конфлікт за територіальний контроль через часткове невдоволення населення, що відчувало себе ображеним через події минулого. Північноірландський конфлікт є прикладом процесу формування національної ідентичності та генези чинників, через які етнічні суперечки можуть виникати навіть в економічно добре розвинених регіонах [3].

На сьогодні, не дивлячись на зусилля зі встановлення миру, можна констатувати, що Північна Ірландія все ще залишається значною мірою розділеним суспільством, де протестантські та католицькі громади існують здебільшого паралельно. Школи та житлові комплекси в Північній Ірландії залишаються переважно однонаціональними. У березні 2022 р., незважаючи на певну опозицію з боку Демократичної юніоністської партії (ДЮП) та інших зацікавлених сторін, Асамблея Північної Ірландії ухвалила закон про збільшення кількості місць в інтегрованих школах і встановлення цільових показників щодо кількості дітей, які навчаються в інтегрованих школах [7], [8]. Станом на травень 2023 р., із приблизно 1100 шкіл Північної Ірландії було 70 офіційно інтегрованих шкіл, у яких навчалося 8 % учнів [9].

У деяких районах Північної Ірландії стіни миру розділяють протестантські та католицькі квартали. Оцінки кількості «стіл миру» варіюються залежно від визначення. Більшість мирних стін (наразі близько шістдесят) перебувають у віданні міністерств юстиції та житлового будівництва Північної Ірландії, але якщо врахувати й інші типи споруд, як-от паркани, ворота й зачинені дороги, то кількість фізичних бар'єрів, що розділяють

протестантські та католицькі громади, перевищує сотню [10]. Виконавча влада Північної Ірландії працює над усуненням мирних стін від 2013 р., однак опитування громадської думки свідчать про збереження підтримки стін у багатьох громадах [11]. Згідно з опитуванням, проведеним у 2019 р., 42 % опитаних хотіли б, щоб стіни залишилися на місці з міркувань безпеки. Під час того самого опитування з'ясувалося, що 37 % респондентів ніколи не спілкувалися з представниками громад, що живуть по іншій бік найближчої мирної стіни [12]. Однак інше опитування, проведене у 2019 р., свідчить про поступову зміну настроїв на користь демонтажу мирних стін та інших бар'єрів, особливо серед молоді [13].

Релігійні, культурні та політичні розбіжності між громадами ПЮЛ та КНР часто проявляються під час щорічних літніх маршів. У цей час чимало юніоністських культурних і релігійних організацій проводять паради на згадку про протестантську історію. Хоча переважна більшість цих щорічних парадів не викликає суперечок, деякі з них проходять через райони, населені переважно католиками (дехто з яких сприймає такі паради юніоністів як тріумфальні та залякувальні), або у безпосередній близькості від них. Під час «Смути» марші часто провокували запекле насильство. Більшість протестантських організацій вважають наявну Комісію з парадів, що розв'язує суперечки щодо маршрутів парадів, значною мірою упередженою по відношенню до католиків і неодноразово виступали за її скасування. Багаторічні зусилля з вирішення спірного питання про паради і пов'язані з ними протести неодноразово заходили в глухий кут [14].

Міжконфесійні протиріччя також проявляються щодо використання прапорів та емблем у Північній Ірландії. Серія протестів наприкінці 2012 р. і на початку 2013 р., що послідувала за рішенням вивішувати прапор Великої Британії на будівлі мерії Белфаста тільки в певні дні (а не цілий рік), виявила непорозуміння щодо цих питань між юніоністською і націоналістичною спільнотами. Протести, здебільшого з боку юніоністів і лоялістів, відбувалися в Белфасті та інших частинах Північної Ірландії, деякі з них переросли в насильницькі [14]. У 2016 р. було створено Комісію з прапорів, ідентичності, культури і традицій, яка повинна була оцінити ці спірні питання і рекомендувати політику і рішення для їх вирішення. Після кількох затримок доповідь комісії опублікували наприкінці 2021 р. У доповіді міститься понад 40 рекомендацій, проте комісія не змогла дійти згоди щодо деяких ключових питань, зокрема тих, що стосуються прапорів і меморіалів. Критики ставлять під сумнів цінність доповіді, з огляду на затримки, витрати (800 тис. фунтів стерлінгів, або близько 1,1 млн. доларів) і відсутність плану реалізації [15].

Відносини в суспільстві Північної Ірландії також змінюються, особливо серед молоді, яка, можливо, не так сильно прив'язана до традиційної релігійної або етнічної ідентичності. Аналітики припускають, що виборці, які не відносять себе ні до юніоністів, ні до націоналістів, можуть стати вирішальним блоком у будь-якому майбутньому прикордонному опитуванні (референдум про возз'єднання Ірландії), і що такі виборці, найімовірніше, будуть схилитися до питання про возз'єднання Ірландії через для такі питання, як економіка, охорона здоров'я та пенсії, ніж через політику ідентичності [16]. Опитування, що було проведене в грудні 2023 р., показує, що приблизно 21% респондентів у Північній Ірландії з-поміж католиків виступали проти возз'єднання Ірландії, як і 44% тих, хто не відносить себе ні до католиків, ні до протестантів [17].

Наразі відмінності між протестантськими та католицькими громадами в Північній Ірландії, які раніше вважалися стійкими, сьогодні, практично нівелювалися. Це сталося завдяки розширенню доступу до освіти, підвищенню рівня соціальної мобільності та професійної інтеграції, що стало можливим завдяки ухваленню законодавства про рівність, а також змінам у структурі зайнятості. Зростання зайнятості в секторах, де традиційно

переважають католики, таких як державна служба та будівництво, у поєднанні зі скороченням зайнятості в секторах, де історично домінували протестанти, таких як обробна промисловість та машинобудування, призвело до зменшення відмінностей у рівні зайнятості між цими групами [18]. Культурні зміни у сфері етнічної ідентичності призвели до зниження значущості раніше усталених бінарних категорій – католиків і протестантів. Як показують дослідження, хоча релігійні категорії «католик – протестант», як і раніше, пояснюють суттєві відмінності в політичних уподобаннях і настановах, зв'язок релігійних груп із націоналістичною та юніоністською ідентичністю ослабнув [19].

Кількість людей, які не ідентифікують себе ні з націоналістами, ні з юніоністами, зросла з 30% у 1999 р. до 50% у 2018–2019 рр. Про те, наскільки ця група може являти собою окрему категорію, свідчать й інші особливості її складу. Незважаючи на незначні відмінності за віком або національною приналежністю, 61% цієї групи складають жінки, 26% мають вищу освіту, 40% працюють за фахом, а 42% деякий час жили за межами Північної Ірландії [20].

Дані досліджень свідчать про формування групи, яка не ідентифікує себе ні з католиками, ні з протестантами, на основі чіткої «північноірландської» ідентичності. Перш за все північноірландська ідентичність заснована на уявленнях про спільний народ і територію, але при цьому має різні політичні цілі. Наявність нової ідентичності відбивається і на електоральних уподобаннях: так, партія «Альянс», що займає нейтральну позицію – між католиками і протестантами, подвоїла кількість своїх місць на виборах до Асамблеї Північної Ірландії в період з 2017 р. по 2022 р. [21]. У 2019 р. 30 % виборців «без релігії» віддали перевагу «Альянсу», і їхня підтримка спирається на суміш світських виборців з робітничого і середнього класу, а також обох основних релігійних громад [22].

Незважаючи на збереження високої частки голосів основних партій, такі події вказують на значне ослаблення етноконфесійної ідентичності як значущого виміру нерівності. Переваги таких категорій як основи для розуміння нерівності знаходять відображення в ширших дебатах про нерівність. Модель американського дослідника Ч. Тіллі припускає, що стійка нерівність виникає не через відмінності за безперервними атрибутами, такими як дохід, а через їхній розподіл за окремими соціальними групами. Такі категорії, як раса або стать, часто розглядаються як більш значущі та стабільні, оскільки вони надають одним членам групи непропорційно більші права на ресурси, тоді як інші члени групи опиняються в менш вигідному становищі [23].

У Північній Ірландії можна знайти яскравий приклад того, як стійкі категорії нерівності впливають на життя людей. У цьому регіоні протестанти отримували переваги на ринку праці та в політиці порівняно з католиками. Ця нерівність проявлялася по-різному в різних місцях, особливо в містах, де унікальна релігійна географія погіршувала становище робітничого класу. Хоча класова приналежність відіграє роль у поясненні відмінностей в оплаті праці, її вплив посилюється іншими чинниками, такими як освіта, раса і мовна група. Це свідчить про те, що межі між категоріями не є статичними і визначаються історичними умовами [24].

Незважаючи на те, що питання виходу Великої Британії з ЄС – Брекзїт – є одним із ключових в соціально-економічних і політичних дискусіях, цей процес, що супроводжувався «проявами ксенофобії, призвів до формування культури нетерпимості та неповаги до прав людини і рівності в Північній Ірландії» [25, с. 28]. Після референдуму щодо Брекзїту в Північній Ірландії розгорнулася широка громадська дискусія з приводу зростання кількості нападів і переслідувань, спрямованих проти мігрантів, прохачів притулку, маргіналізованих та етнічних меншин [26]. Брекзїт негативно позначився на можливостях Великобританії

у сфері забезпечення інклюзивності та різноманітності. Це пов'язано з тим, що спільнота протестантів і католиків чинять опір плюралістичній європейській ідентичності та розмаїттю в єдності, надаючи перевагу замість цього конфлікту ідентичностей [25, с. 28].

Населення Північної Ірландії зазнає значних складнощів, і для католиків і протестантів вкрай важливо продовжувати рухатися вперед. На думку британського дослідника Дж. Сенехі, трансформація етнополітичних конфліктів вимагає визнання індивідуальної ідентичності різних груп, але водночас сприяє «колективному створенню спільної ідентичності та набору загальних уявлень, які дають змогу досягти єдності» [27, с. 233]. Для цього вкрай важлива внутрішня і зовнішня солідарність, а також постійна прихильність міжнародних і регіональних гравців, оскільки нинішній мирний процес постійно стикається з проблемами. Необхідно усвідомлювати, як міжнародні фінансові потоки впливають на життя людей у конкретному регіоні Північної Ірландії. Зокрема, це стосується молодих людей, ветеранів бойових дій і людей з обмеженими можливостями. Створення інклюзивного і справедливого миру має вирішальне значення для розбудови довговічного миру в Північній Ірландії, і це можливо тільки в тому разі, якщо організації, що фінансують мирний процес продовжуватимуть виділяти кошти на миротворчу діяльність і формування спільної ідентичності [28].

Відтак, можна констатувати, що питання ідентичності посідає центральне місце в наукових дискусіях про конфлікт у Північній Ірландії, який зумовлений безліччю взаємопов'язаних проблем. Хоча передбачається, що конфлікт має релігійний вимір, він не є «священною війною». Один зі способів відобразити всю складність стосунків між більшістю населення, що сповідує протестантизм, і меншістю, що сповідує католицизм, – це описати конфлікт як етнічний. Використовуючи широке визначення терміна «етнічний», британський дослідник Дж. Дарбі стверджує, що: «Етнічне визначення більш придатне, ніж інші визначення, які розглядають його винятково як конститутційний або релігійний конфлікт, або як конфлікт, що ґрунтується на економічній, соціальній або культурній нерівності. Усі вони є частиною проблеми, але жодне з них не може претендувати на виключне право визначати її» [29, с.39].

Основна перевага для дослідників використання ярликів «протестант/католик» для розмежування двох спільнот у Північній Ірландії полягає в тому, що ці терміни, мабуть, відповідають основним референтним групам людей, які живуть у цьому регіоні. Як влучно зазначив преподобний доктор Дж. Данлоп, видатний служитель пресвітеріанської церкви, в одній із серій статей про ідентичність у регіональній вечірній газеті: «Багато протестантів не розрізняють націоналістів, республіканців і католиків». Слово «католик» слугує всеосяжним терміном для того, хто не є «одним із них» [30, с. 15]. Як визнає цей лідер громади, хоча ярлики «протестант» і «католик» є деномінаційними, припускається, що вони також відображають «контраст національної ідентичності та політичної лояльності між націоналістично налаштованими ірландськими католиками та юніоністськи налаштованими британськими протестантами» [30, с. 15].

Жителі географічного регіону, відомого як Північна Ірландія, мають повне право називати себе британцями, оскільки цей регіон є частиною Сполученого Королівства, і вони мають британське громадянство. Вони також можуть претендувати на ірландське громадянство, оскільки живуть на острові Ірландія. Існує можливість бути британським громадянином і водночас зберігати ірландську ідентичність, подібно до того, як люди, народжені в Шотландії, вважають себе шотландцями, а ті, що народилися в Уельсі, – валлійцями. Людина також може бути громадянином Великої Британії чи Республіки Ірландія та ідентифікувати себе як північноірландця чи ольстерця.

У цьому контексті британські дослідники Дж. Руан і Дж. Тодд стверджують, що щонайменше три «культурні» ідентичності – ірландська, британська та північноірландська – існують як для протестантів, так і для католиків Північної Ірландії. Вони припускають, що ці ідентичності не є взаємовиключними, але кожна з них асоціюється з окремим уявним співтовариством, почуттям історії та сімейними цінностями. «Ольстерська» ідентичність являє собою ще одну альтернативу для протестантів, але не для католиків [31].

Ольстер – одна з чотирьох стародавніх провінцій Ірландії, що включає три графства, які знаходяться в Республіці Ірландія, а також шість графств Північної Ірландії. У минулому термін Ольстер, як правило, мав на увазі ототожнення з Північною Ірландією як політичним регіоном і визнання легітимності автономного уряду в Стормонті – передмісті міста Белфаст, місцеперебування парламенту Північної Ірландії. Останніми роками, хоча термін Ольстер, як і раніше, використовується такими організаціями, як Ольстерське телебачення і Радіо Ольстера, він набув додаткового значення завдяки використанню його напіввійськовими угрупованнями, такими як Ольстерські добровольчі сили (англ. Ulster Volunteer Force) і Асоціація оборони Ольстера (англ. Ulster Defence Association). Як і багато інших термінів, пов'язаних з ідентичністю в Північній Ірландії, значення терміна Ольстер неточне, і його конотація залежить від контексту [32].

Для католиків північноірландська ідентичність не легітимізує політичні кордони і не ставить під загрозу їхні прагнення до можливого об'єднання острова Ірландія, оскільки цей термін може географічно стосуватися північної частини острова Ірландія. Аналогічним чином північноірландська ідентичність не ставить під загрозу британську ідентичність протестантів, оскільки цей термін можна розглядати як похідний від Північної Ірландії, офіційно позначеного регіону Сполученого Королівства.

Сьогодні північноірландська ідентичність відрізняється від ольстерської, оскільки передбачається, що вона є інклюзивною ідентифікацією як з католицькими, так і з протестантськими мешканцями регіону. Громадяни, які приймають цю ідентичність, розглядають Північну Ірландію як регіон культурного перетину між Великою Британією та Республікою Ірландія, при цьому північноірландська ідентичність відкриває ірландські, британські та, можливо, європейські виміри.

Північноірландська ідентичність – це нова ідентичність, яку почали включати до опитувань як варіант тільки від 1986 р. Не існує очевидних інституцій, що сприяють її розвитку, і дуже мало проявів загальної північноірландської ідентичності. Не існує композиції, яка могла б стати офіційним гімном Північної Ірландії або Ольстера. Це не дивно, адже жителі цих регіонів не мають спільного відчуття приналежності до однієї нації. Однак нещодавні обговорення в одній із місцевих рад щодо використання терміну «північноірландський» у державній рекламній кампанії вартістю 1,5 млн. фунтів стерлінгів свідчать, що є офіційна підтримка цього терміна. Крім того, ці дискусії підкреслюють важливість ідентичності в Північній Ірландії [32].

Аналіз регулярних послідовних опитувань громадської думки у Великій Британії, які проводили від 1989 р. кожні два-три роки, показав, що північноірландська ідентичність використовується молодими людьми, освіченими людьми і представниками середнього класу; особливо часто вона використовується добре освіченими молодими протестантами. Протестанти, які вважають себе північноірландцями, не відрізняються від інших протестантів у своїй підтримці союзу з Великою Британією, тоді як католики, які вважають себе північноірландцями, як і раніше, прагнуть возз'єднання Ірландії. Таким чином, північноірландська ідентичність, мабуть, може слугувати спільною ідентифікацією як для католиків, так і для протестантів, не загрожуючи політичним та ідеологічним переконанням ні тих, ні

інших [32]. З погляду соціальної ідентичності, це можна розглядати як позитивне явище, оскільки це єдина вища ідентичність, що сприймається як католиками, так і протестантами.

Також цікаво, що національна та релігійна ідентичність, мабуть, має відносно низьку значущість порівняно з іншими ідентичностями. У дослідженні британських науковців К. Кессіді та К. Тру, яке проводилося ще в рік підписання Угоди Страсної п'ятниці 1998 р., студентів-психологів (55% католиків, 45% протестантів) Королівського університету в Белфасті попросили оцінити важливість шести ідентичностей – сім'я, друзі, хлопець/дівчина, університет, національність і релігія. Більшість студентів віднесли національну та релігійну ідентичність до двох нижніх рядків (75% і 72% відповідно) [33]. Таким чином, незважаючи на давню історію політичного насильства в Північній Ірландії, у житті цих молодих людей набагато частіше траплялися такі ідентичності, як «студент», «друг» і «член сім'ї», ніж ідентичності, що ґрунтуються на національності або релігії.

Для жителів Великої Британії конфлікт у Північній Ірландії був пов'язаний із протистоянням між протестантами і католиками. Британський уряд опинився в складній ситуації, оскільки мав враховувати інтереси обох сторін. Британці фактично заперечували не тільки соціальну ідентичність протестантських воєнізованих формувань, які вважають себе британцями, а й політичні устремління ірландських воєнізованих формувань республіканців, які не хочуть бути громадянами Великої Британії. Поляризовані соціальні ідентичності відіграли ключову роль у збереженні напруженості в Північній Ірландії. Їхнє пом'якшення також сприяло зниженню рівня конфлікту. Надалі можна очікувати прогресу в результаті подальшого стирання меж між цими ідентичностями, які раніше були антагоністичними, поляризованими і взаємовиключними [34].

Таким чином, комплексний аналіз ролі ідентичності в розвитку і трансформації конфлікту в Північній Ірландії дозволив авторці статті дійти таких висновків.

Минуло понад чверть століття з моменту укладення Угоди Страсної п'ятниці в Північній Ірландії, але проблеми, пов'язані зі встановленням миру і примирення, все ще актуальні. Серед найгостріших питань можна виділити подолання розбіжностей між релігійними групами, розв'язання проблем, пов'язаних з ідентичністю – парадами, протестами, використанням прапорів і символів, а також зі спадщиною насильства в Північній Ірландії. Актуальним залишається розв'язання проблем, які пов'язані з воєнізованими формуваннями та дисидентською діяльністю, а також зі сприяння економічному розвитку та забезпеченню рівності між спільнотами католиків і протестантів.

Протиріччя між релігійними групами в Північній Ірландії часто представляють як протистояння між протестантами-британцями, які прагнуть зберегти свою приналежність до Сполученого Королівства, та ірландцями-католиками, які виступають за возз'єднання всього острова Ірландія. Стало загальноприйнятою практикою використовувати терміни «католик» і «протестант» стосовно двох громад у Північній Ірландії. Однак, не дивлячись на те, що північноірландський конфлікт часто-густо розглядався як зіткнення релігійних ідентичностей, практика використання релігійних ярликів для цих двох громад – ПЮЛ та КНР з'явилася порівняно нещодавно. Раніше їх називали юніоністами-лоялістами і націоналістами-республіканцями або ольстерськими британцями і ольстерськими ірландцями. Загалом, період «Смути» можна розглядати в ширшому сенсі як етнічний конфлікт, у тому сенсі, що слово «етнічний» можна використовувати для позначення прихильності, що ґрунтується не тільки на расі, а й на релігії, мові або інших аспектах культури. Також період «Смути» можна називати і політичним конфліктом, оскільки одна частина хотіла возз'єднання Ірландії, а інша виступала за єдність із Великою Британією. Тому правильно конфлікт у Північній Ірландії називати – етнополітичним.

Ідентичність має велике значення як у негативному, так і в позитивному сенсі. Для католиків було важливо усвідомлювати себе не тільки як представників ірландської нації, а й як громадян Ірландії, які не є британцями. Для протестантів же було важливо не вважатися ірландцями, але при цьому залишатися громадянами Великої Британії. Ці конкуруючі ідентичності були взаємовиключними, що стало однією з причин, через яку дослідники часто висловлювали скептицизм щодо можливості вирішення проблеми Північної Ірландії. Однак варто зазначити, що деякі громадяни Північної Ірландії нині воліють ідентифікувати себе як «північноірландці».

Таким чином результати дослідження переконливо свідчать про те, що в Північній Ірландії існує чіткий поділ на ірландських католиків і британських протестантів. Однак це дослідження також припускає, що формується і частина населення, яка воліє називати себе північноірландцями, а не ірландцями чи британцями. Походження католиків, які зараховують себе до північноірландців, не відрізняється від походження католиків загалом, але протестанти, які зараховують себе до північноірландців, як правило, молодші й більш освічені, ніж населення загалом. Як протестанти, так й католики, які зараховують себе до північноірландців, схильні цінувати північноірландську ідентичність, хоча й не вважають її важливою або центральною частиною своєї самоідентифікації. Водночас більшість північноірландських ідентичностей відповідають політичним уподобанням своїх одновірців щодо конституційних питань, наприклад, чи повинна Північна Ірландія залишатися у складі Сполученого Королівства або возз'єднатися з іншою частиною Ірландії.

На сьогодні північноірландську ідентичність можна вважати слабкою не лише через те, що це ідентичність меншини, яка не викликає сильної прихильності, а й через те, що ця категорія є неоднозначною та не має чітко визначених атрибутів. Однак північноірландська ідентичність є новою і вона не має статусу національної ідентичності, такої як британська чи ірландська. Багато молодих людей, принаймні, вважають себе володарями північноірландської ідентичності, що містять у собі ідентифікацію як з ірландською, так і з британською сторонами життя в регіоні.

Для більшості людей, які живуть у Північній Ірландії, північноірландська ідентичність наразі є частиною цілої низки прийнятних ідентичностей як для католиків, так і для протестантів, тож вони можуть називати себе або католиками, ірландцями і північноірландцями, або протестантами, британцями і північноірландцями. За сприятливих обставин як протестанти, так й католики можуть визнати їх спільну спадщину без загрози для своєї рідної групової приналежності. Однак, коли міжконфесійні розбіжності посилюються насильством і погрозами, розумно припустити, що лише невелика меншість збереже прихильність до спільної північноірландської ідентичності.

У контексті поточної ситуації в Північній Ірландії, що характеризується динамічними змінами, необхідно знайти ефективне рішення, яке враховуватиме інтереси як прихильників збереження союзу Північної Ірландії з Великою Британією – протестантів, юніоністів і лоялістів (ПЮЛ), так і прихильників об'єднання з Республікою Ірландія – католиків, націоналістів і республіканців (КНР). При цьому важливо знайти компроміс, який дасть змогу досягти успіху у цьому питанні. У зв'язку з цим необхідно проводити подальші дослідження, як мирний процес впливає на формування ідентичності в Північній Ірландії.

Жителі Північної Ірландії стикаються з протиріччями у своїй ідентичності. З одного боку, вони зберігають традиційні національні особливості, які можуть викликати розбіжності. З іншого боку, вони формують нову спільну ідентичність, характерну для всього регіону. Це відображає складність конфлікту в Північній Ірландії. Пошук довгострокового мирного врегулювання в Північній Ірландії, на думку низки дослідників, виявився більш

складним, ніж в аналогічних конфліктах. Для того щоб домогтися прогресу в поліпшенні відносин у суспільстві та сприяти мирному співіснуванню в Північній Ірландії, необхідно використовувати підходи, що враховуватимуть як культурні та релігійні особливості католиків і протестантів, так і загальний регіональний досвід, культуру та цінності, які формують ідентичність Північної Ірландії.

Список використаної літератури

1. Ferguson N., McKeown S. Social Identity Theory and Intergroup Conflict in Northern Ireland. / In: McKeown S., Haji R., Ferguson N. (Eds), *Understanding Peace and Conflict Through Social Identity Theory. Peace Psychology Book Series*. Cham : Springer International Publishing AG. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-319-29869-6_14
2. McManus C. Identity and Conflict in Northern Ireland. / In : Ratuva S. (Ed.), *The Palgrave Handbook of Ethnicity*. P. 1–16. Singapore : Palgrave Macmillan, 2019. URL: https://doi.org/10.1007/978-981-13-0242-8_21-1
3. Barbieri S. The Role of National Identity in the Conflict of Northern Ireland. *Academia*. 20 November, 2013. URL: https://www.academia.edu/24538576/The_Role_of_National_Identity_in_the_Conflict_of_Northern_Ireland
4. Clayton P. M. Religion, Ethnicity, and Colonialism as Explanatons of the Northern Ireland Conflict. / In Miller D. (Ed.), *Rethinking Northern Ireland: Culture, Ideology, and Colonialism*. P. 40–54. London : Longman, 1998
5. Douglas N. Political Structures, Social Interaction and Identify Change in Northern Ireland. / In: Graham B.(Ed.), *Search of Ireland: A Cultural Geography*. P. 151–173. London : Routledge, 1997.
6. Nagel J. Constructng Ethnicity: Creating and Recreating Ethnic Identity and Culture. *Social Problems*. 1994. February. Vol. 41 (1). P. 152–176.
7. Nolan P. Two Tribes: A Divided Northern Ireland. *Irish Times*. April 1, 2017.
8. Meredith R. Integrated Education: Stormont Passes Bill Despite DUP Opposition. *BBC News*. March 9, 2022. URL: <https://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-60682540>
9. A Strategy for Integrated Education in Northern Ireland. *Northern Ireland Department of Education*. May 3, 2023. URL: <https://www.education-ni.gov.uk/publications/strategy-integrated-education-northern-ireland>
10. Carroll R. Belfast's Peace Walls: Potent Symbols of Division Are Dwindling—But Slowly. *The Guardian*. April 7, 2023. URL: <https://www.theguardian.com/world/2023/apr/07/belfasts-peace-walls-potent-symbols-of-division-are-dwindling-but-slowly>
11. O'Neill J. NI Troubles: I Would Love to See That Wall Coming Down. *BBC News*. January 29, 2023. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-64431132>
12. Public Attitudes to Peace Walls 2019 Findings. *Northern Ireland Department of Justice*. June 2020. URL: <https://www.justice-ni.gov.uk/publications/public-attitudes-peace-walls>
13. Peace Walls Programme Attitudinal Survey: Summary of Results. *International Fund for Ireland*. November 2019. URL: https://www.internationalfundforireland.com/images/documents/2019_Community_Attitudes_to_Peace_Walls_Survey/Final_BBI_Summary_Report_2019.pdf
14. Archick K. Northern Ireland: The Peace Process, Ongoing Challenges, and U.S. Interests. *Congressional Research Service*. March 5, 2024. URL: <https://sgp.fas.org/crs/row/R46259.pdf>
15. McCormack J. Flags Report: Stormont Publishes £800k Report Without Action Plan. *BBC News*. December 1, 2021. URL: <https://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-59266116>
16. Carroll R. It's Closer Now Than It's Ever Been: Could There Soon Be a United Ireland?. *The Guardian*. October 6, 2022. URL: <https://www.theguardian.com/world/2022/oct/06/its-closer-now-than-its-ever-been-could-there-soon-be-a-united-ireland>

17. North and South surveys data now published. *Royal Irish Academy*. June 2024. URL: <https://www.ria.ie/news/arins-analysis-and-research-ireland-northand-south/north-and-south-surveys-data-now-published>.
18. Rowland N., McVicar D., Shuttleworth I. The evolution of catholic/protestant unemployment inequality in northern Ireland, 1983-2016. *Population, Space and Place*. 2021. Vol. 28(4). P. 1–16. URL: <https://doi.org/10.1002/psp.2525>
19. McNicholl K., Stevenson C., Garry J. How the “northern Irish” national identity is understood and used by young people and politicians. *Political Psychology*. 2019. Vol. 40(3). P. 487–505. URL: <https://doi.org/10.1111/pops.12523>
20. Hayward K., McManus C. Neither/Nor: The rejection of unionist and nationalist identities in post-agreement northern Ireland. *Capital and Class*. 2019. Vol. 43(1). P. 139–155. URL: <https://doi.org/10.1177/0309816818818312>
21. Garry J., O’Leary B., Pow J. Much more than meh: The 2022 Northern Ireland Assembly Elections. *LSE British Politics and Society Blog*. 2022. URL: <https://blogs.lse.ac.uk/politicsandpolicy/2022-northern-ireland-assembly-elections/>
22. Tonge J. Beyond unionism versus nationalism: The rise of the Alliance Party of Northern Ireland. *The Political Quarterly*. 2020. Vol. 91(2). P. 461–466. <https://doi.org/10.1111/1467-923X.12857>
23. Tilley Ch. *Durable inequality*. Berkeley : University of California Press, 1999.
24. Flaherty E., McAuley M. New dimensions of inequality in Northern Ireland, 1998–2020. *Space and Polity*. 2023. Vol. 27(1). P. 96–115. URL: <https://doi.org/10.1080/13562576.2023.2260155>
25. Martin A. Northern Ireland and European integration: A historical analysis of divergent nationalist discourses. Working Paper, No. 171/2021. Berlin : Institute for International Political Economy Berlin, 2021. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/244398/1/1775859959.pdf>
26. Curtis J. History repeats itself: Brexit, Trump, and the politics of unfinished conflict. *LSE British Politics and Society Blog*. 2020. URL: <https://blogs.lse.ac.uk/brexit/2020/05/27/history-repeats-itself-brexittrump-and-the-politics-of-unfinished-conflict/>
27. Senehi J. The role of constructive, transcultural storytelling in ethnopoliitical conflict transformation in Northern Ireland. / In: Carter J., Irani G. , Volkan V. (Eds.), *Regional and ethnic conflicts: Perspectives from the front lines*. P. 227–237. New Jersey : Pearson Prentice Hall, 2009.
28. Yavuz M., Byrne S. The peace is uneasy and needs to be won: Economic assistance and peacebuilding among marginalized groups in Northern Ireland and the Border Area. *Peace and Conflict Studies*. 2023. Vol. 30(1). URL: <https://core.ac.uk/download/598022069.pdf>
29. Darby J. Northern Ireland: Managing Difference. London: Minority Rights Group, 1995.
30. Dunlop J. Labels poisoning our lives. *Belfast Telegraph*. July 31st 1996.
31. Ruane J., Todd J. The Dynamics of conflict in Northern Ireland: Power, Conflict and emancipation. Cambridge : Cambridge University Press, 1996.
32. Trew K. The Northern Irish Identity / In : Kershner A. (Eds). *A question of Identity*. P. 60–76. London : Routledge, 2020. 319 p.
33. Cassidy C. Trew K. Identities in Northern Ireland. *Journal of Social Issues*. 1998. Vol. 54. P. 725–740.
34. Bull P. Shifting patterns of social identity in Northern Ireland. *The Psychologist*. 18 January 2006. URL: <https://www.bps.org.uk/psychologist/shifting-patterns-social-identity-northern-ireland>

THE IMPACT OF IDENTITY ON THE TRANSFORMATION OF THE CONFLICT IN NORTHERN IRELAND

Marianna Marusynets

*Tivodor Legotsky Research Centre of the F. Rakotsi II
Transcarpathian Hungarian College of Higher Education,
Koshuta Square, 6, 90200, Beregovo, Ukraine*

The article identifies the role of identity in the development and transformation of the conflict in Northern Ireland. It is established that the conflict in Northern Ireland is a vivid example of an ethno-political conflict caused by a dispute between the central British government and local republican national organisations over the status of the region. The Northern Ireland conflict was caused by the confrontation between the Protestant, Unionist and Loyalist (PUL) community, which fought for Northern Ireland to remain a part of the United Kingdom, and the Catholic, Nationalist and Republican (CNR) community, which wanted Northern Ireland to become a part of the Republic of Ireland. The main force opposing the United Kingdom was the Irish Republican Army (IRA). The main opponent of the IRA was the Protestant Orange Order and the right-wing radical Protestant organisations that supported it.

It is argued that, despite the fact that more than 25 years have passed since the signing of the 1998 Good Friday Agreement in Northern Ireland, the issues related to the establishment of peace and reconciliation in the region remain relevant. The nature of the differences between the PUL and PRC communities, despite the peace agreements, lies in their identities, which continues to sustain the sectarian divide. Northern Ireland has yet to overcome the legacy of competing identities and make efforts to implement the 1998 Good Friday Agreement and the 2007 St Andrews Agreement aimed at building a peaceful and harmonious society.

It is proved that identity is important in both negative and positive aspects. For Catholics, it was important to recognise themselves not only as Irish, but also as non-British. For Protestants, it was important not to be Irish, but to remain British. These competing identities were mutually exclusive, which was one of the reasons why researchers often expressed scepticism about the possibility of resolving the problem of ethno-political contradictions in Northern Ireland. However, it is worth noting that some Northern Irish citizens currently prefer to identify themselves as 'Northern Irish'.

Key words: Northern Ireland, identity, ethnicity, nation, politics, Northern Ireland conflict, Protestant, Unionist and Loyalist (PUL) community, Catholic, Nationalist and Republican (CNR) community, Good Friday Agreement of 1998.